

Legenda o nastanku Rima

Rojstvo mesta- legenda in zgodovina

V večini antičnih virov je zaslediti opis, v nekaterih celo leto nastanka mesta Rima: Rim naj bi bil ustanovljen 21. aprila leta 753 pr.Kr. na Palatinu, enem od sedmih rimski gričev. S tem letom so Rimljani začeli tudi svoje štetje- od ustanovitve mesta (ab urbe condita). Kljub temu vesplošno razširjenemu mnenju o nastanku mesta in njegovi ustanovitvi in čas še vedno zavita v meglo.

Legenda

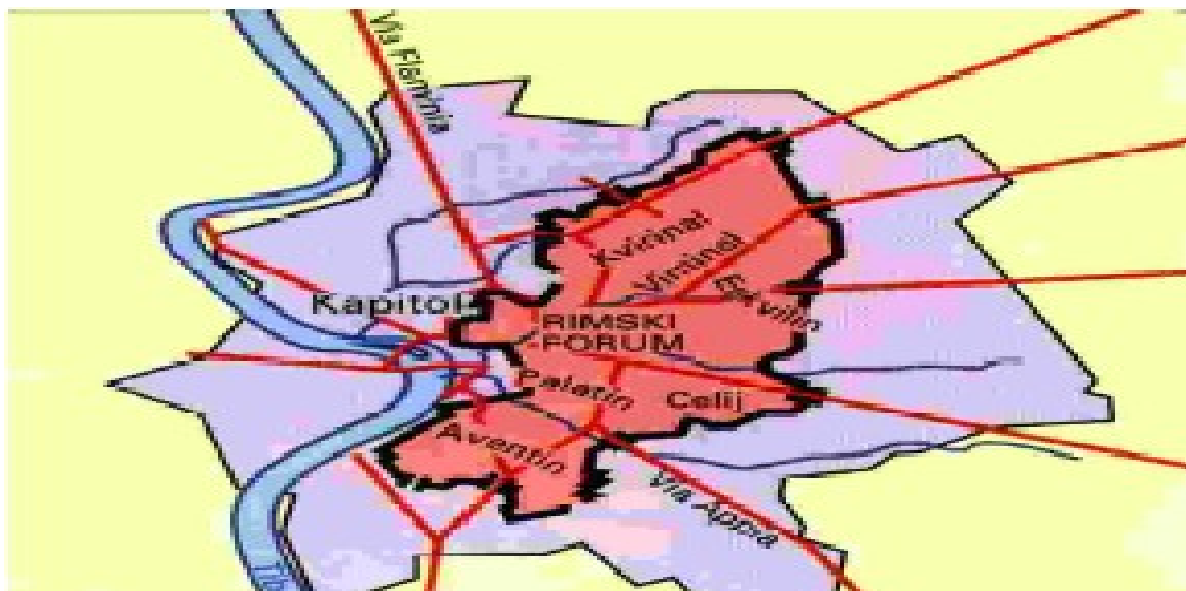
Brata dvojčka, Romula in Rema, je dal njun stric, ki se je bal za prestol, v košari vreči v naraslo Tiberu. Ko je voda upadla, je naplavila košaro pod sedmimi griči, kjer ju je našla volkulja in skrbela zanj, ju celo hranila s svojim mlekom, dokler ju niso našli pastirji, pri katerih sta potem odrasla. Kasneje sta sezidala mesto tam, kjer ju je našla volkulja, vendar sta se pri izbiri imena zanj sprla. Romul je zaradi tega brata celo ubil in sam postal kralj mesta, ki se po njem imenuje Roma (Rim). *(Na sliki: Simbol mesta Rima- Volkulja z dvojčkoma)*

Kaj pravi o zgodovina?

nastanku Rima

Legenda o nastanku mesta Rima je dopolnjena z nekaterimi podatki in pričevanji arheoloških raziskav. Okoli leta 1000 pr.Kr. so na enem od sedmih rimskih gričev, na Palatinu, nastale prve manjše naselbine. H gostejši naselitvi na tem območju je prav gotovo prispevala bolj

zdrava, višja lega nad zamočvirjenimi nižinami ob že takrat plovni reki Tiberi in ugoden prehod čez reko ob stari cesti v notranjosti. Iz arheoloških ostankov globoko pod nivojem kasnejšega mesta so se prve vasi razvile okoli leta 800 pr.Kr. na gričih Palatin, Kvirinal, Viminal in Eskvilin. ker so jih ločevale ostro zareznane strmine in zamočvirjene doline, so se naselbine nekaj časa razvijale neodvisno druga od druge in se povezale šele kasneje. (Na sliki: Sedem rimskih gričev)

Vsakdan v Rimskem imperiju

Rimska družba in gospodarstvo

Uspešne vojne in z njimi povezano širjenje države so povzročili spremembe v rimski družbi. Mnogi kmetje so veliko časa prebili na vojnih pohodih, zemlja je ostala neobdelana, prizadel jih je tudi uvoz cenenega žita iz nekaterih novo osvojenih pokrajin. Male kmetije na podeželju so začele množično prehajati v roke veleposestnikov (latifundisov).

Iz premagane Kartagine je v Rim kot odškodnina prišlo mnogo denarja, čeprav so tudi Rimljani tedaj že poznali srebrn denar. Namesto naturalne menjave, ki je dotlej prevladovala, se je vse bolj uveljavljalo plačevanje z denarjem.

Premoženjske razlike med ljudmi so se poglobljale. Na eni strani so bile bogate plemiške družine v mestih in veleposestniki na deželi, na drugi strani množica meščanov, ki so pripadali srednjemu sloju, ki pa so zaradi uvoza tujega blaga propadali, podobno kot mali kmetje na podeželju. Vedno več je bilo obubožanega prebivalstva- proletarcev. Kot delavno silo so marsikje, zlasti v rudnikih, na veleposestvih, na ladjah in tudi sicer pri delu v obrtnih delavnica, uporabljali sužnje.

Iz osvojenih pokrajin, še posebej iz Galije, severne Afrike, Sicilije in Egipta, je prihajalo mnogo žita. Rimljani sami so polja obdelovali z lesenim plugom. Gojili so drobnico, ovce in koze, pili ovčje in kozje mleko, krave so redili le v bolj vlažnih predelih. Iz provinc so prihajale različne rudnine- od zlata do bakra. Še posebno pomembno je bilo železo, prihajala je uvožena keramika, grško vino, tkanine iz Sirije, orožje iz Španije.

Izdelovanje posode iz gline je bilo razširjeno po vsej državi. Lončenina (amfore) je služila za prevažanje vina, olja, žita. Izdelovali so oljenke, vaze in razne kipce. Zaradi nenehnih gradenj hiš, mostov, obrambnih stolpov, akveduktov so izdelovali veliko opeke. V mestih so izdelovali tkanine, nakit in druge kovinske predmete, obdelovali slonovino in les. Čevljarji so npr. izdelovali škornje za konjenike, največ pa so naredili sandal za vsakdanjo rabo.

Vsakdanje življenje

Rimljani so se lahko olajšali na javnih straniščih. Po žlebu spodaj je ves čas tekla voda in izpirala iztrebke v odtok.

Življenje v mestih in na podeželju se je med seboj razlikovalo, tudi življenje v posameznih provincah je bilo različno,

čprav so te hotele čim bolj posnemati življenje v Rimu. V kasnejših stoletjih je veliki državi res uspelo ustvariti enotno sredozemsko civilizacijo.

V Rimu in drugih mestih so živeli številni tujci, npr. trgovci iz Sirije, Egipta, Grčije, v njih je bilo najti Arabce, Galce, Germane. Vendar je rimske meščane bilo mogoče spoznati po značilni noši. *(Na sliki: Kadar je kdo v rimski družini umrl, so njegovi sorodniki najeli ženske, ki so jokale za njim)*

Mesto Rim je kmalu postalo milijonsko mesto. Tu je bilo poskrbljeno za raznovrstno zabavo, npr. za gladiatorske igre, ali za tekme z vozovi v cirkusu. Zaradi stiske s prostorom so že v 2.stol. začeli graditi večnadstropne hiše, ki so bile spodaj iz kamna in opeke, zgoraj pa iz lesa, zato so bili požari pogosti. nekaj povsem drugega so bile hiše bogatih meščanov, ki so bile razkošno opremljene in poslikane.

Medtem, ko so bile vzdrževane, so bile odpadkov. V Rimu je *(Na sliki: Rim je bil*

glavne ulice tlakovane in dobro stranske umazane, blatne, polne živelo mnogo brezdelnežev. *pogosta priča požarom)*

Ženske in otroci v rimski družbi

Veliko časa so Rimljani preživeli v termah, kjer so lahko izbirali med toplimi in hladnimi kopelmi. Tu so bile tudi igralnice in biblioteka. Položaj žensk v rimski državi je bil drugačen kot pri Grkih. Rimljanke so bile precej enakopravne moškim, nekatere so se celo učile mečevanja in rokoborbe, vendar v amfiteatrih niso smele nastopati. Žene so nadzorovale delo sužnjev pri hišnih opravilih, pod njenim nadzorstvom je bila vzgoja otrok. Otroke bogatejših družin so do sedmega leta vzgajali doma, nato so skrb zanje prevzeli posebni pedagogi, največkrat grški sužnji. Sicer pa so otroci hodili v javne šole, kjer so se učili brati, pisati, računati, na pamet so morali znati različne pesnitve ipd. Revni otroci so bili mnogokrat prepuščeni ulici.

Prehrambene navade

Glavno jed so zaužili zvečer. Moški so pri jedi ležali na zofi, ženske so sedele za mizo. Jedli so z rokami, ki so jih med jedjo večkrat umili. Uporabljali so žlice in nož, vilic še niso poznali. Pili so vino, mešano z vodo, in pojedine so trajale pogosto dolgo v noč. Pri premoženjskih slojih so bile jedi pestre in ob slovesnih priložnostih je bilo najmanj sedem jedi

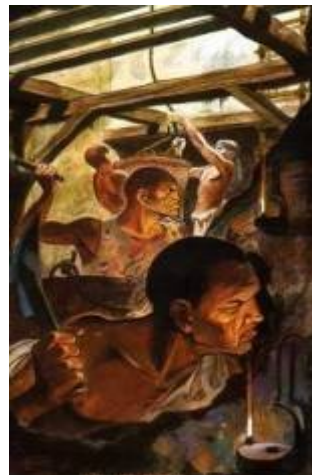
za večerjo. Hrana revnejših slojev je bila skromnejša. Za zajtrk so jedli kruh s česnom in kozarec vode, opoldne so pojedli le nekaj malega, več so jedli zvečer, pogosto je bil to bob, čičerika, zeljnata juha s slanino in črn kruh slabše vrste. Po navadi so skuhali za vso družino eno jed.

Verovanje

Rimljani so bili pod močnim vplivom grške vere, le imena bogov so bila druga. Namesto Zeusa so častili kot vrhovnega boga Jupitra, njegova žena je bila Junona, boginja ljubezni in lepote je bila Venera, bog morja je bil Neptun, bog vojne Mars itd. Častili so tudi hišne bogove (lari mani) in zaščitnike, in navada je bila, da so jim v vsaki družini v hiši postavili majhen oltarček. *(Na sliki: lalarij, družinski oltar, posvečen hišnim bogovom larom. Predstavljale so jih drobne figure. Kača je bila znamenje moči in plodnosti.)*

Suženjstvo

Tipični primeri suženjstva

Podobno kot v drugih državah so tudi številni vojni ujetniki postali sužnji, ki so jih njihovi lastniki celo lahko prodajali na trgih. Tvorili so množico nesvobodnih prebivalcev v državi.

Med Grkov. živeli so rudarili,

Boljši je lahko bili prav bila

določil spretno

morali boriti z divjimi zvermi ali med seboj, vse je bilo namenjeno ljudem v zabavo. (Na sliki; Oskrbnik na veleposestvu razporeja sužnje na delo)

njimi je bilo veliko izobraženih Sužnji so bili najcenejša delovna sila, v težkih razmerah, zlasti sužnji, ki so in tisti na galejah, čeprav tudi obdelovalcem polj ni bilo lahko. bil položaj hišnih sužnjev, ki so se tudi ženili, vendar so njihovi otroci tako sužnji. Pod določenimi pogoji je možna osvoboditev sužnjev, npr. z odkupom ali če je lastnik v oporoki osvoboditev. Posebno močne in sužnje so šolali za gladiatorje. Ti so se

Prihajalo je tudi do uporov sužnjev. Predvsem je znan Špartakov upor leta 73. pr. KR. v katerem je sodelovalo okrog 70 000 sužnjev in je bil zadušeno šele v treh letih; upornike je zadela kruta kazen. Sedem tisoč so jih križali na poti vzdolž ceste Via Appia.

ČAS RIMSKIH KRALJEV (8.-6. stol. pr n. št.)

POMEN SEDMIH KRALJEV

Legende o sedmih kraljih so v večini spisi rimskega zgodovinarja Livija (59 pr. n. št. - 17 n. št.). Material, ki ga je pri spisih uporabljal je v večini ustno izročilo povezano z institucijami in arhitekturnimi značilnostmi mesta, tako da podatki o vladavini rimskih kraljev niso natančni. Vladanje prvih štirih kraljev, ki ga verjetno predstavlja splet mitov in pripovedk o junakih, ni povsem jasno. S prihodom etruščanske dinastije stopimo na čvrsta tla. Njihovo širjenje na jug v Kampanjo je potrjeno. Dva velika dosežka, ki se pripisujeta etruščanskim vladarjem, sta most na Tiberi in пристanišče v Ostiji. Bila sta velik dosežek, ki je predvsem omogočil širjenje trgovine. V tem času

je Rim tudi postal mesto. Komunalna ureditev z načrti za kanalizacijo, obrambni jarek in svetišča, ki se pripisujejo temu času, pričajo o urbanem razvoju mesta. Iz obdobja Etruščanov sta prav tako ustavna in družbena reformama ter vojna organizacija.

1. ROMUL (753-715 pr. Kr.)

Bil je prvi rimski kralj, ki naj bi 21. aprila 753 pr. n. št. ustanovil Rim. Uvedel je praznik sedmih gričev-septimontium, ki je združeval posamezne vasi. Za čas njegovega vladanja je tujcem omogočil, da so se naselili na vzhodnih območjih Kapitola. Ker je bilo med priseljenci premalo žensk, so si le-te pridobili z zvijačo. Po legendi naj bi povabili na zabavo sosednje pleme Sabine, ki so jim ugrabili žene in hčere. Sabinci so Rimljanom napovedali vojno in zahtevali vrnitev svojih žena. Ker pa so se Sabinke pri Rimljanih počutile dobro, so dosegle, da sta se sprti strani pomirili in povezali s sorodstvenimi vezmi. Sklenili so, da bosta izmenično vladala latinski in sabinski kralj. Romulu pripisujejo osnove rimskih institucij, med katerimi je senat, vojska, koledar. Prikazan je kot dobrosrčen vladar, ki naj bi po legendi izginil v velikem oblaku med nevihto in postal božanstvo, po drugi legendi so ga je zaradi tiranstva ubili člani senata.

2. NUMA POMPILIJ (715-673 pr. Kr.)

Romulov naslednik je bil Sabinec iz mesta Kuresa. Vladal je miroljubno. Med njegovim vladanjem se Rim ozemeljsko ni širil, vendar je na novo osvojena naselja delil med meščane. Uvedel je mnogo verskih obredov in dal zgraditi svetišče bogu Janu, izumil je tudi boljši način računanja letnih časov. Sestavil je koledar, katerega podlago so predstavljale lunine spremembe.

3. TUL HOSTILIJ (673-641 pr. Kr.)

Ta je napadel in osvojil mesto Alba Longa, iz katerega je nastal Rim, ter na silo preselil prebivalstvo na Celiev grič in tako podvojil prebivalstvo Rima. S svojimi uspešnimi akcijami je Rimu zagotovil prevlado nad okoliškimi kraji.

4. ANK MARCIJ (641-616 pr. Kr.)

Premagal je latinska plemena, ki so zaradi osvojitve Alba Longe napadla Rim ter zavzel nekatera latinska mesta, katerih prebivalce je preselil v Rim. Trdi se, da je zgradil obrambni jarek okoli Aventina (Fosa Quiritium), most čez Tiber in pristaniško mesto Ostija.

5. TARKVINIJ PRISK starejši (616-579 pr. Kr.)

Bil je prvi kralj etruščanskega rodu, ki je vladal Rimu. Bil je zelo ambiciozen, razširil je rimsko ozemlje, na Kapitolu je zgradil velik Jupitrov tempelj, uvedel je rimske igre, s katerimi je povezana gradnja velikega stadiona in gledališča - , zgradil je tudi velik sistem odvodnih cevi za izsuševanje ter kanalizacijski sistem.

5. SERVIJ TULIJ (579-534 pr. Kr.)

Bil je drugi etruščanski kralj. Dokončal je gradnjo servijanskega obzidja, ki je zajemalo že vseh sedem gričev. Na Aventinu je s pomočjo latinskih mest zgradil svetišče boginji Dijani in s tem utrdil njihovo enotnost. Smatra se, da

je izvršil ustavno reformo, ki je Rim spremenila v vojaško silo. Pripisujejo mu tudi družbeno reformo, s katero je po premoženju razdelil državljane in njihove obveznosti na pet davčnih razredov.

6. TARKVINIJ SUPERBUS - ošabni (534-509 pr. Kr.)

Zadnji rimski kralj etruščanskega rodu, ki je na oblast prišel z umorom svojega tasta Servija Tulija. Bil je tiran in navdušen graditelj. Zaradi pritiska, ki ga je izvajal na latinska mesta, so se mu ta uprla, tako da je celo v Rimu moral imeti oboroženo stražo. Nepriljubljenost vladajoče družine je dosegla svoj vrh, ko je Sext, Tarkvinijev sin posilil lepo rimljanko Lukrecijo. Zaradi vse večjega nezadovoljstva so Rimljani pod vodstvom Bruta in Velerija leta 509 pr. Kr. odstavili Tarkvinija in vladajočo družino izgnali iz države.

Z njim se je končalo okoli 250-letno obdobje rimskih kraljev in tudi etruščanska oblast nad Rimom.

Rimska kultura

. Na Rimljane so najprej vplivali Etruščani, od 5.st.pr.Kr. dalje, zlasti po punskih vojnah, pa Grki. Rimljani so sprejeli posebno tiste grške bogove, ki so vsaj nekoliko ustrezali gospodarskemu in političnemu razvoju Rima. Po navadi so jim pustili stare lastnosti in deloma tudi imena, pridružili so jim le nekaj lastnosti svojih starih in italskih božanstev. Tako sta stara rimska božanstva bolj potisnili v krog familij in na podeželje.

Po grškem zgledu je imel Rim dvanajst vrhovnih božanstev ali šest božanskih dvojic: Jupitra, najvišje božanstvo, in Junono, zavetnico zakona in družine, Neptuna, boga morja, in Minervo, zavetnico obrti, Marsa, boga vojne, in Venero, boginjo cvetoče narave in ljubezni, Apolona v grškem pomenu in Diano, boginjo gozdov in lova, Vulkana, boga ognja, in Vesto; šest pomočnic, vestalk, je moralo skrbeti, da je na kraju, posvečenem Vesti, zmerom plapolal ogenj. Šesti par pa sta bila Merkur, glasnik bogov, in Cerera, boginja plodnosti.

Ta božanstva so sprejele samo višje plasti rimske družbe, pa še te so častile poleg njih svoja božanstva. Kdor je izpolnjeval državno religijo, je sploh lahko častil katerokoli drugo božanstvo, če le ni bilo izrecno prepovedano. O tem je odločal senat. Izrecno prepovedano je bilo na primer čaščenje boga Dioniza. Večjo svobodo glede tega so si mogli privoščiti v Rimu edino v zaprtih, ožjih, naprednih krogih. Zelo so pri tem odločali v Italijo privedeni orientalski sužnji.

Razgibano politično življenje, zlasti po punskih vojnah - nastopu v senatu, v ljudski skupščini, na sodišču itd. - vse to je zahtevalo govorniške spretnosti. Zato je bil višek vzgoje postati dober govornik. Kariera je bila razen od bogastva odvisna prav od govorniške sposobnosti. Vzorna rimska govornika sta bila Gaj Grakh in posebno Ciceron, ki nam je zapustil odlična dela o govorništvu.

Ta doba je dala tudi izvrstna zgodovinska dela in politično literaturo. Vojak, politik in diplomat Gaj Julij Cezar je v obliki spominov opisal svoje vojne z Galci, Germani in Briti. V tem delu je tudi veliko podatkov o življenju barbarov. V Državlanski vojni pa je predvsem opravičeval svoje stališče do nasprotnikov. Njegov slog je kratek, jasen, vojaški. Kot pristaš demokratske stranke je Salust opisal vojno z Jugurto in Katilinovo zaroto. Pa tudi politična literatura optimatskega tabora je važna. Tako je npr. Sula napisal v obliki spominov svoj življenjepis.

Čim bolj je republika propadala in so tako republikanske ustanove izgubljale pomen ter je

vodstvo države prehajalo v roke vojaških poveljnikov in njihove okolice, tembolj so široke plasti rimske družbe izgubljale zanimale za politično življenje. Nekateri so se bolj ukvarjali s filozofijo, drugi s književnostjo, dramatiko, poezijo itd. Seveda so na to vplivali tudi Grki, kajti v Italijo je vse bolj pronicala Grčija. Otroke bogatašev se sploh vzgajali grški učitelji sužnji.

Z Avgustom pa ni nastopila prelomnica samo v rimski politični, temveč tudi v kulturni zgodovini. Govorništvo je stopalo v ozadje, kajti v notranji in v glavnem tudi v zunanji politiki je za Avgusta zavladovalo zatišje. Pesnike, učenjake, umetnike itd., ki so se prilizovali cesarju in njegovemu dvoru, je podpiral samo princeps. Med bogatimi aristokrati pa je bil naklonjen kulturnim delavcem Mecen.

Najpomembnejši pisec te dobe je bil Vergil. Po vzorcih grških epov Iliade in Odiseja je nastala poglobljena Vergilova pesnitev Eneida. Iz zgodnje dobe cesarstva imamo nekaj zelo pomembnih zgodovinskih del. Livij je napisal zgodovino Rima od ustanovitve do Avgustove dobe. V tem zelo obširnem delu je poveščeval republikansko obdobje rimske zgodovine in tudi Avgusta, ki je z osebnim zgledom in z več zakoni hotel obnoviti življenje pred punskimi vojnami. Livijevi podatki za starejšo zgodovino Rima pa niso zanesljivi. Sloveč zgodovinar je bil nadalje Tacit, ki je v dveh delih Analih in Zgodovini opisal rimsko zgodovino od Avgustove smrti do konca 1. st. Ker pa mu je bila pri srcu stara aristokratska republika, je nekritično prikazoval delo rimskih cesarjev. Zanesljiv vir pa je Tacitova Germania, eden najboljših virov za proučevanje družbe praskupnosti.

Druge veje znanosti se pri Rimljanih ne le niso razvijale, marveč celo niso dosegle grško-helenističnih vzponov. Kako nesprejemljivi so bili Rimljani za grško znanost, lahko pojasnimo med drugim tudi s tem, da je njihovo leto vse do Cezarja štelo samo 354 dni in je šele Cezar izvedel koledarsko reformo - 365 dni in vsako četrto leto en dan več - in sicer po nasvetu nekega aleksandrijskega astronoma.

Tujci so vplivali na Rimljane tudi na področju likovne umetnosti, najprej Etruščani in zatem helenistični Vzhod. Prav ta je bil zanje zelo važen, kar vnovič dokazuje, da so zmagovalci - preprostejši Rimljani - kulturno klonili pred premaganci - prefinjenimi Grki. Vendar v umetnosti niso sprejeli vsega brezpogojno. Ovirala jih je pri tem - kakor bolj ali manj v drugih panogah kulture - zaverovanost v preteklost

Obleka

Rimljani so imeli preprost slog oblačenja. Njihovo osnovno oblačilo je bila tunika. To je bila nekakšna v pasu oprijeta srajca brez rokavov, in je segala do kolen. Okrašena je bila z raznimi traki. Prek tunike so si dali togo, široko volneno ogrinjalo, iz katerega je prosto gledala ena roka. Ženske so čez tuniko nosile stolo. To je bila s pasom prepasana dolga obleka s kratkimi rokavi in elegantno nabranimi gubami. Najbolj pogosto obuvalo so bili nekakšni cokli.

Pričeske

Ženske pričeske so bile v vsakem obdobju drugačne. V najstarejših časih so bile preproste (lasje so bili na sredini glave razdeljeni s prečo, zadaj speti v figo ali konjski rep, na čelu pa počesani v tanke kodre. V Avgustovem času so pričeske postale že bolj zahtevne, vrhunec umetnosti pa so dosegle v obdobju Flavijevcev. Pribor za ustvarjanje takih naglavnih umetnin je obsegal bronast, koščen ali slonokoščen glavnik in votle upognjene, na žerjavici pogrete klešče.

Sestava rimske vojske

veliti
in
sicer
*

vojske

*

so bili oboroženi z meči in lahki kopji, čelado okroglim ščitom. Služili so kot lahka pehota in 1200 mož na legijo. hastausi (mladeniči) in princepsi (možje) so bili oboroženi s mečem in dvema dolgima kopjema piluma, čelado, ovalnim ščitom in oklepom - t.j. kovinsko ploščico ali srajco. Bili so glavnina in sicer 2 krat 10 centurij po 60 mož na legijo. Postavljeni so bili najprej hastatusi nato princepsi.

triarji so bili najstarejši in so bili oboroženi z mečem in dolgo sulico, čelado, jajčastim ščitom in oklepom. Namenjeni so bili kot zadnja bojna črta, za katero so se na novo formirale v boju razbite enote. V napad so šli večinoma v obliki falange.

* konjeniki so bili najpremožnejši Rimljani oz. zavezniki, ki so bili opremljeni z grško sulico (konici na obeh straneh), oklepom, čelado, ki je pokrivala celo glavo, izboklim okroglim ščitom, sedlom in uzdo. Namenjeni so bili za zaščito kril legije. V rimski legiji je bilo 10 trum po 30 mož.

Rimska legija je torej obsegala vsega skupaj 30 maniplov pehote in 10 trum konjenice - torej 4.500 mož, če pa so jo razširili - jo dopolnili z zavezniki, je štela več kot 5.000 mož. Zavezniške legije so morale tvoriti možje iz Rimu podloženih mest. Po sestavi so bile enake rimskim legijam, imele so le 20 trum konjenice več. Štela je torej okrog 5.100 mož. Iz zavezniškega sestava so nato izbrali petino pehote in tretjino konjenice. Imenovali so jih extraordinarji in so jih uporabljali za najnevarnejše naloge - kot zaščitnico ali pa kot čelni oddelek pri pohodih. (Na sliki: sedemindvajset legionarjev v formaciji, imenovani testudo(želva).)

Viri

* internet (projekt:Rim nekoč)

* literatura (Svet okrog nas - Stari Rim – Simon James
Življenje skozi stoletja – Giovanni Caselli
V rimskih časih – Pierre Miquel
Zgodovina rimske vojske – Peter Conolly
Rimljan sem – Eva Kocuvan)

* Učbenik(Zgodovina 1, učbenik za prvi letnik gimnazije – Vilma Brodnik, Robert A. Jernejčič, Zoran Radonjič, Tjaša Urankar Dornik